

*Meža
dienām – 90!*

*Pirmās Meža dienas notika
1928. gadā Varakļānos*

*Ko darīt, ja
kokaudzētavās
stādi vairs
nav pieejami?*

LABĀKI NOSACĪJUMI ES ATBALSTA SANEMŠANAI MEŽSAIMNIECĪBĀ

Valdība ir akceptējusi grozījumus MK noteikumos Nr. 455 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības (ES) atbalstu pasākuma „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanai”.

Par mācībām varēs iegūt piecus punktus

Turpmāk atbalsta pretendenti, kuri nav meža īpašnieku kooperatīva vai meža īpašnieku biedrības biedri, kā arī kuriem nav augstākā vai vidējā speciālā mežsaimnieciskā izglītība, apakšpasākumā „Meža ieaudzēšana” un „Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanā” varēs iegūt 5 punktus projekta vērtēšanas procesā, ja pretendents būs apgu-

vis mežsaimniecības mācību kursu Lauku attīstības programmas (LAP) 2014.–2020. gadam pasākuma „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākumā „Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi”. Iesniedzot projekta pieteikumu, vajadzēs pievienot apliecinājumu par piedalīšanos mācībās, kas saistītas ar mežsaimniecību vai meža apsaimniekošanu.

Mācības organizē LLKK Meža konsultāciju pakalpojumu centrs. Mācības norisinās visā Latvijā. Par tuvākajā laikā plānotajām mācībām un norises vietām varat uzzināt MKPC mājas lapā (mkpc.llkc.lv) sadaļā – Apmācības.

Ieaudzēt varēs lielāku zemes platību

Galvenie grozījumi veikti apakšpasākuma „Meža ieaudzēšana” kvalitātes

kritērijos. Grozījumi paredz, ka viens pretendents plānošanas periodā varēs mežu ieaudzēt ne vairāk kā 20 ha platībā (iepriekšējo 10 ha vietā). Tas nozīmē, ka tiem pretendentiem, kuriem meža ieaudzēšanas projekts apstiprināts par 10 ha, ir iespēja vēl pretendēt un saņemt ES atbalstu.

Grozījumi dod iespēju atbalsta pretendentam apmežot lielāku lauksaimniecības zemes platību, kur zemes auglība ir lielāka par 25 ballēm. Iepriekš lauksaimniecības zemē, kur zemes auglība lielāka par 25 ballēm, ieaudzētā platība nevarēja pārsniegt 2 ha, tagad mežu varēs ieaudzēt līdz 4 ha lielā platībā.

Meža ieaudzēšanu varēs veikt arī zemē, kas nekustamā īpašuma valsts kadastrā uzskaitīta pārējo zemju grupā (piemēram, izstrādāti karjeri, smiltāji u.c.).

Ieva Doniņa, MKPC Zemgales nodaļa

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Jānodrošina ugunsdrošības prasību ievērošana mežā	3
■ Pārkāpumi mežā	3
■ Starp mežu un lauku	4
■ Izdota monogrāfija par plantāciju mežiem	4
■ Semināros – aktuālais par meža veselību	5
■ Eiropas meža konsultāciju organizācijas veidos kopīgu sadarbības tīklu ...	6
■ Rumānijas pieredze ceļā uz „zaļāku nākotni”	7
■ Ar savas zemes izjūtu sirdi	8
■ Kas jādara pēc projekta iesniegšanas. . .	9
■ Ko darīt, ja kokaudzētāvās stādi vairs nav pieejami?	10
■ Kaitēkļu un slimību prognozes šim gadam	10
■ Melleņu raksturojums un pētījumi Latvijā	11
■ Meža dienām šogad - 90.	12
■ Meža dienu pasākumi šogad.	13
■ Islandes ķērpis.	14
■ 2018. gada dabas simboli	14
■ Starptautiska medību izstāde Vācijā ...	15
■ Konference „Medības 2018”	15

IZSLUDINĀTA 6. KĀRTA MEŽA IEAUDZĒŠANAI

Lauku atbalsta dienests (LAD) izsludina projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Lauku attīstības programmas (LAP) pasākuma „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un meža dzīvotspējas uzlabošanā” apakšpasākumā „Meža ieaudzēšana”.

Projektu iesniegumu iesniegšanas 6. kārtā norisināsies no **2018. gada 19. aprīļa līdz 2018. gada 21. maijam** – kopējais publiskais finansējums **2 milj. EUR**.

Plašāka informācija: mkpc.llkc.lv vai lad.gov.lv.

AICINĀJUMS ZIŅOT PAR OZOLU SLIMĪBU!

Saistībā ar bīstamo ozolu slimību – akūto ozolu kalšanu (*Acute oak decline*) Valsts augu aizsardzības dienests sadarbībā ar Valsts meža dienestu (VMD) ir sagatavojis informatīvo materiālu un anketas slimības apzināšanai. Informatīvais materiāls pieejams interneta vietnē www.zm.gov.lv Meža nozare un www.mkpc.llkc.lv.

VMD aicina iespējami inficētos kokus neaiztikt un ziņot inženieriem vides aizsardzības jautājumos:

Oskars Zaļkalns (tālrunis: 26188968; e-pasts: oskars.zalkalns@dienvidkurzeme.vmd.gov.lv); **Vasilijs Kolačs** (tālrunis: 29441040; e-pasts: vasilijs.kolacs@ziemelvidzeme.vmd.gov.lv)

SĀKSIES PIETEIKŠANĀS KOMPENSĀCIJAS MAKSĀJUMAM PAR NATURA 2000 MEŽA TERITORIJĀM

Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām ir ikgadējs kompensācijas maksājums par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem meža zemēs.

Lai saņemtu atbalsta maksājumu, pretendenti no šī gada 11. aprīļa līdz 22. maijam, bet ar atbalsta apjoma samazinājumu – līdz 15. jūnijam, Lauku atbalsta dienesta elektroniskajā pieteikšanās sistēmā jāiesniedz:

- vienotais iesniegums,
- vienotā iesnieguma pielikums „*Natura 2000* mežiem pielikums”.

Atbalstu var saņemt par meža zemju (izņemot purvu) platībām, kas atrodas:

- Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) sarakstā,
- mikroliegumos, kuri atrodas ārpus *Natura 2000* teritorijām vai atrodas *Natura 2000* teritorijā.

Atbalsta saņemšanai var pieteikt tikai tās meža platības, kurām spēkā ir meža inventarizācija!

Atbalstu var saņemt par meža zemes platību, uz kuru kārtējā gada 1. martā attiecināms kāds no šādiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem:

- aizliegta mežsaimnieciskā darbība,
- aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte,
- aizliegta galvenā cirte,
- aizliegta kailcirte.

Atbalstu saņemt ir tiesīga persona,

kura apsaimnieko mežu un ir tā:

- īpašnieks vai apsaimniekotājs (tiesiskais valdītājs),
- tiesisko valdītāju kooperatīvs,
- tiesisko valdītāju apvienība.

Ja atbalstam pieteiktais meža zemes īpašums pieder vairākiem īpašniekiem, kompensāciju pieprasa visi kopīpašnieki, uz savstarpējās vienošanās pamata pilnvarojot tikai vienu personu atbalsta saņemšanai par visu platību.

Atbalsta apmērs par vienu hektāru:

- 160 EUR – aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte,
- 120 EUR – aizliegta galvenā cirte,
- 45 EUR – aizliegta kailcirte.

Saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta datiem $\frac{1}{3}$ daļa no atbalsttiesīgajām platībām netiek pieteiktas kompensācijas maksājumu saņemšanai, līdz ar to meža īpašnieki nesaņem sev pienākošo kompensāciju.

Aicinām meža īpašniekus pārliecināties, vai piederošajā īpašumā nav spēkā kāds no saimnieciskās darbības ierobežojumiem, kas dod iespēju pieteikt kompensācijas maksājumu par *Natura 2000* meža teritorijām. Par saimnieciskās darbības ierobežojumiem var pārliecināties Valsts meža dienestā.

Plašāka informācija par atbalsta saņemšanas nosacījumiem pieejama Lauka atbalsta dienesta mājaslapā: www.lad.gov.lv

Ieva Doniņa,

MKPC Zemgales nodaļa

JĀNODROŠINA UGUNSDROŠĪBAS PRASĪBU IEVĒROŠANA MEŽĀ

Sākoties karstam un sausam laikam, Valsts meža dienests nosaka meža ugunsdrošajā laikposma sākumu visā valsts teritorijā. Parasti šis periods sākas aprīļa beigās vai maija sākumā.

Līdz ar ugunsdrošajā laikposma iestāšanos meža īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem ir jānodrošina ugunsdrošības noteikumu prasību ievērošana mežā.

Jāievēro visiem iedzīvotājiem

Ugunsdrošības noteikumos noteikts, ka meža ugunsdrošajā laikposmā, uzturoties mežā, visiem iedzīvotājiem ir jāievēro ugunsdrošības prasības. Lai mazinātu meža ugunsgrēku izcelšanās iespējas, ir noteikti dažādi aizliegumi un ierobežojumi, par kuru neievērošanu var piemērot administratīvo, civiltiesisko un arī kriminālatbildību.

Uzturoties mežos un purvos aizliegts:

- nomest degošus vai gruzdošus sērkoņus, izsmēķus vai citus priekšmetus;
- kurināt ugunsgrēkus, izņemot īpaši ierīkotas vietas, kas nepieļauj uguns izplatīšanos ārpus šīs vietas;
- atstāt ugunsgrēkus bez uzraudzības;
- dedzināt atkritumus;
- braukt ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa mežu un purvu ārpus ceļiem;
- veikt jebkuru citu darbību, kas var izraisīt ugunsgrēku.

Līdz ar meža ugunsdrošajā laikposma iestāšanos Valsts meža dienests organizē dežūras ugunsdrošības torņos. No šiem torņiem tiek novērots mežs, un, ja virs koku galotnēm var redzēt dūmus, iespējams no-

teikt, kurā vietā deg mežs. Tāpēc svarīgi, lai bez saskaņošanas ar administratīvajā teritorijā esošo Valsts meža dienesta struktūrvienību, netiktu veikti nekādi dedzināšanas darbi, kas rada lielus dūmus, lai netiktu maldināti ugunsdrošības torņu dežuranti un lai neizsludinātu viltus trauksmi.

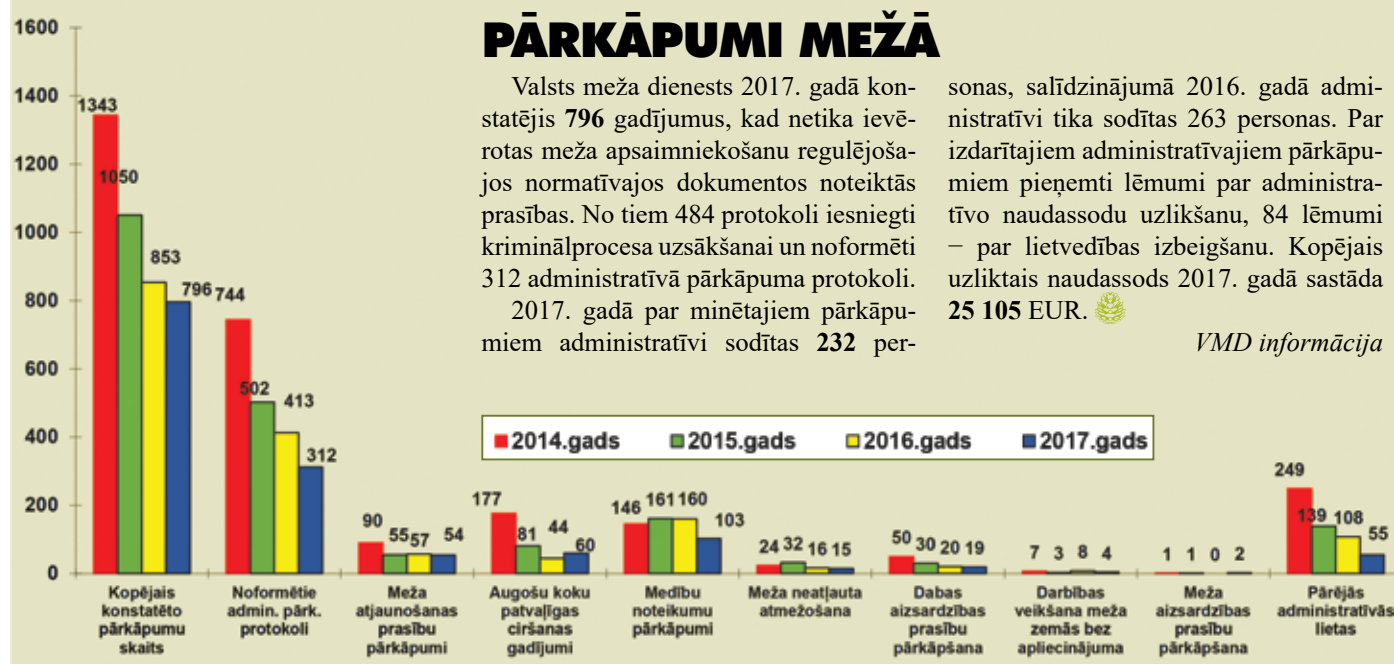
Meža izstrādātājiem ir jāievēro prasība, ka meža ugunsdrošajā laikposmā cirsmā atļauts dedzināt ciršanas atlikumus tikai ar Valsts meža dienesta mežziņa iekreizēju rakstisku atļauju. Savukārt meža īpašniekiem ir jāparūpējas, lai meža ceļi un stigas būtu atbrīvoti no sagāztajiem kokiem un krūmiem un lai nepieciešamības gadījumā meža ugunsdrošības automašīnām būtu iespējams brīvi pārvietoties. Tāpat meža īpašniekiem ir jāzina, ka pēc meža ugunsgrēka likvidā-

cijas viņa mežā, meža īpašnieka pienākums ir veikt meža ugunsgrēka vietas uzraudzību.

Jauna ugunsdzēsības tehnika

Ugunsdrošajā laikposmā 2017. gadā Valsts meža dienests atklāja un dzēsa 423 meža ugunsgrēkus. Valsts meža dienests pastāvīgi strādā, lai uzlabotu savu aprīkojumu meža ugunsgrēku dzēšanas vajadzībām. Un tā pagājušā gada decembrī – pēc skaita septiņpadsmitā jaunā meža ugunsdzēsības autotocisterna „Mercedes Benz Unimog 4000” devās uz Zemgales virsmežniecību. Piecās Valsts meža dienesta virsmežniecībās katrā no tām ir jau vismaz divas „Mercedes Benz Unimog 4000” automašīnas, kas speciāli aprīkotas meža ugunsgrēku dzēšanai.

Selva Šulce, VMD preses sekretāre

STARP MEŽU UN LAUKU

Biedrība „Zemnieku saeima” sadarbībā ar Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu „Silava” Salspilī organizēja semināru – diskusiju „Starp mežu un lauku. Ātraudzīgie koki – papildus ekoloģiskais un ekonomiskais ieguvums lauksaimniekam”. Pasākumā piedalījās gan mežsaimnieki, gan lauksaimnieki, lai saprastu, kā labāk pieņemt lēmumu par novārtā atstātās zemes turpmāko izmantošanu.

Semināra ievadā Dagnija Lazdiņa, LVMI „Silava” vadošā pētniece, lika aizdomāties: „Agrāk lauksaimnieks ražoja, mežsaimnieks audzēja, bet rūpnīks to izmantoja. Pasaulē viss ir mainījies, un mēs vairs nevaram būt pārliecināti, kur nākotnē izmantos to, ko esam izaudzējuši.”

Jādomā, kā apsaimniekosim zemi

Andis Lazdiņš, LVMI „Silava” vadošais pētnieks, iepazīstināja ar statistiku: „Par zemes izmantošanas izmaiņām var spriest pēc informācijas, ko iegūst no Meža resursu monitoringa parauglaukiem. Platību izmaiņas liecina, ka lauksaimniecības zemes, kas no 90. gadiem aizaugušas un atbilst Meža likuma definīcijai, ir aptuveni 265 000 ha. No tām perspektīvās mežaudzes būs krietni mazāk. Aizaugušo platību sugu sastāvs – pārsvarā kārkli, vītoli, lazdas u.tml.

Tas, ko var uzskatīt par perspektīvām sugām, – bērzs, egle – ir tikai 10–20%. Pārsvarā ir citas mazvērtīgas koku sugas ar malkas vērtību. Kopējā krāja ir 8 miljoni m³. Šobrīd aptuveni vienādas platības tiek apmežotas un atbrīvotas no apauguma. Pēdējos piecos gados aptuveni

60 000 ha ir aizaugušu lauksaimniecības zemju platība. Tikpat lielas platības no aizauguša meža ir izstrādātas izmantošanai lauksaimniecībā (zaļināšanas pasākumi u.c. vajadzībām).

No klimata pārmaiņu viedokļa šobrīd apmežotās zemes kompensē CO₂ izmantošanu, bet nākotnē to vairs nespēs, tāpēc jādomā, kā turpmāk apsaimniekosim neizmantojamās zemes.”

Agromežsaimniecību pasaulē izprot dažādi

Dagnija Lazdiņa plašā prezentācijā „Ātraudzīgie koki – papildus ekoloģiskais un ekonomiskais ieguvums lauksaimniekam” raksturoja situāciju un pētījumus Latvijā, kā arī pieredzi citur pasaulē. „Pie mums agromežsaimniecība kā jēdziens nav noteikts normatīvajos aktos, bet ir minēti kokaugu stādījumi, kurus var audzēt lauksaimniecības zemē līdz 15 gadiem. Skrīveros 2011. gadā tika ierīkoti pirmie parauglaukumi un veikti plaši agromežsaimniecības pētījumi, kā arī citur veikti pētījumi kārķu plantāciju ierīkošanā.

Pasaulē agromežsaimniecību izprot dažādi. Divas lietas, kas saista, audzējot kokus un iegūstot lauksaimniecības labumu, ir kombinēt kokus kopā ar graudkopību vai lopkopību tur, kur ir kādi klimata ekstrēmi (stipri vēji, karstums u.c.). Koki ir tie, kas var mazināt klimata ekstrēmu izpausmes, piemēram, Īrijā gana lopus starp kokaugiem, Francijā starp kokiem audzē labību un iegūst lopbarību.” Prezentācijā tika demonstrēti dažādi interesanti agromežsaimniecības piemēri pasaulē.

Dagnija Lazdiņa aicina iepazīties ar pētījumu rezultātiem rokasgrāmatā „Ilgtspējīgi atvasāju stādījumi”

Tāpat tika stāstīts par koku grupām un joslām kā vējlauzēju stādījumiem un noēnojumiem, par ūdensteču ražojošām ātraudzīgo koku biobuferjoslām, kā arī par novārtā atstāto lauksaimniecības zemju dabiskā apauguma apsaimniekošanas iespējām atkarībā no koku sugas.

Semināra noslēgumā diskusijā klātesošie izteica viedokli, ka zemes īpašniekiem tomēr būtu nepieciešamas profesionālas konsultācijas, lai pieņemtu lēmumu par turpmāko zemes izmantošanu.

Dagnijas Lazdiņas prezentācija pieejama interneta vietnē www.zemnieku-saeima.lv projektu sadaļā NUTRIFLOW „Seminārs – diskusija Starp mežu un lauku” 27. februāris.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

IZDOTA MONOGRĀFIJA PAR PLANTĀCIJU MEŽIEM

Marta sākumā Latvijas Valsts mežzinātnes institūta „Silava” (LVMI „Silava”) bibliotēkā notika monogrāfijas „Plantāciju mežu augšanas gaita, produktivitāte un ietekme uz vidi” atvēršanas pasākums. Monogrāfijas autori ir LVMI „Silava” zinātnieki Mudrīte Daugaviete, Baiba Bambe, Dagnija Lazdiņa un Andis Lazdiņš.

Monogrāfijā autori apkopojuši datus par pētījumiem, kas veikti 20 gadu laikā par mazvērtīgo lauksaimniecības zemju ilgtspējīgu apsaimniekošanu, piemēro-

tām tehnoloģijām, un izvērtējuši dažādu koku sugu audzēšanu lauksaimniecībā neizmantojamās zemēs.

Mudrīte Daugaviete savā uzrunā kavējās atmiņas: „Darbs tika uzsākts 1995. gadā ES finansētā PHARE projekta „Tehniskā palīdzība privātmēžu apsaimniekošanai Latvijā” ietvaros, piesaistot zinātniekus arī no ārzemēm. Valsts meža dienests izsludināja konkursu privātajiem zemju īpašniekiem par plantāciju mežu parauglaukumu ierīkošanu. Pieteikumus iesūtīja ap 1000 zemes īpašnieku no visiem Latvijas reģioniem, tos visus vajadzēja izvērtēt.

Rezultātā 13 saimniecībās paši zemes īpašnieki ierīkoja pirmos plantāciju meža demonstrējumu objektus un rūpējās par to kopšanu. Kopā ar Lielbritānijas zinātniekiem izstrādājām shēmas, pēc kurām būtu ierīkojami demonstrējumu objekti dažādos variantos (skaits, kopšana, augšnes apstrāde u.c.)”

Tagad pēc 20 gadiem, ieguldot milzīgu darbu, rezultāti ir izvērtēti un apkopoti grāmatā. Pētījumā noskaidrots, ka kokaugu plantācijās, kas ierīkotas lauksaimniecības zemēs, ja tās attiecīgā biežībā iestāda un kopj, var iegūt labus produktivitātes rādītājus. Piemēram, egles krāja 15 gados sasniedz 160 m³/ha.

Plašāk par rezultātiem un secinājumiem var lasīt grāmatā. Par grāmatu interesēties LVMI „Silava” bibliotēkā.

SEMINĀROS – AKTUĀLAIS PAR MEŽA VESELĪBU

Tuvojas pavasaris, līdz ar dzīvo dabu mostas arī meža kaitēkļi, kas pagājušajā gadā nodarījuši skādi mežam. Kurzemes pusē manīta arī ozolu kalšana. Par šogad aktuālo saistībā ar meža veselību semināros meža īpašniekiem stāsta Dienvidkurzemes virsmežniecības inženieris meža aizsardzības jautājumos **Oskars Zaļkalns**.

Ozolu slimība

Pagaidām akūtā ozolu kalšana konstatēta tikai Talsu apkārtnē. Slimība skar 50 gadus un vecākus ozolus, diametrā ne mazākus par 30 cm. Slimība var būt ozoliem neatkarīgi no tā, kur tie aug. Slimības izplatīšanās ceļš nav identificēts, bet laboratoriski ir pierādīts piecās valstīs, neformāli konstatēts astoņās.

Slimības pazīmes – no stumbra 1–2 metru augstumā iztek tumšs lipīgs šķidrums. Taču ozoliem ir konstatēti arī citi plaši izplūdumi uz stumbra, kas, iespējams, saistīti ar citiem iemesliem, piemēram, zem mizas varētu būt sēne. Talsu paugurainē laboratoriski konstatētas divas baktērijas, kas ierosina ozolu kalšanu.

Slimības iemesls varētu būt vairāku faktoru kopums, kas veicina slimības attīstību. Piemēram, maijvaboles, ozolu tinējs, miltrasa, sausums vasarā, pārāk lielais mitrums rudenī, uz ko ozols reaģē ļoti izteikti.

Ja slimība konstatēta, koks uzreiz var neaiziet bojā. Ja būs labvēlīgāki augšanas apstākļi, koks var izdzīvot.

Mizgrauži

Priežu galotņu sešzobu mizgrauzis parādījies arī Kurzemē aizsargājamā teritorijā. Pazīmes – priedes sāk kalst no galotnēm, sākumā ir viens divi nokaltuši koki. Pagaidām tā kokiem nav liela bīstamība.

Astoņzobu mizgrauzis, saukts arī par tipogrāfu, pašlaik nogājis „dziļi pagrīdē”. Pa retam mežā gan vēl var konstatēt kādas nokaltušas egles. Astoņzobu mizgrauzis sāk izlidot martā–aprīlī, lido līdz 60 km attālumam. Tam patīk silts, sauss pavasaris. Pagājušā gada pavasaris bija nelabvēlīgs (vēss), vaboles izlidoja tikai maija beigās.

Mežā ir arī sastopamas egles, kuru galotne un stumbra apakšdaļā ir zaļa, bet stumbra vidū miza nokaltusi. Tā ir aiz mizas ieperinājusies mizgraužu otrā paudze. Šādus kokus vajadzētu nocirst un līdz pavasarim izvākt no meža. Kurzemē astoņzobu mizgrauzis nav plaši konstatēts, izņemot Jūrkalnes apkārtni, kur ir lielāka intensitāte. Latgalē ir ļoti mazs risks, tomēr jāatceras, ka visiem kukaiņiem cikliskums ir 6–8 gadi.

Maija vidū šķīlas priežu rūsganās zāglapsenes kāpuri, kas barojas ar iepriekšējo gadu skujām

Pieaugušas maijvaboles pārtiek no dažādu koku lapām

Citi kaitēkļi

Maijvaboles un ozolu tinējs konstatēts Talsu paugurainē un Cēsu apkārtnē. Maijvaboles posta ne tikai ozolu lapas, bet arī to kāpuri posta visu jauno kociņu saknes. Ja uz vienu lāpstas dūrienu ir 15–16 maijvaboļu kāpuri, tad meža ieaudzēšana nav lietderīga. Maijvaboļu attīstības cikls ir četri gadi.

Ozolu tinējs ir neliels, zaļš un necils kāpuriņš, kas apgrauž ozolu lapas. Ja šo kaitēkļu kāpurus pamanām, par to vajadzētu ziņot mežniecībai, lai informāciju nodotu tālāk speciālistiem.

Rūsganā zāglapsene konstatēta nedaudz Kurzemes vidienē, Zemgales rietumu pusē. Putni labi aplasa kāpurus, tāpēc nav pamata bažām.

Priežu audžu tiklapse jau kādu laiku konstatēta Daugavpils apkārtnē apmēram 500 ha platībā. Tiklapsesenes izplatība iet plašumā. Iepriekšējā kaitēkļu savairošanās bija 60. gadu vidū. Pašlaik izplatība ir ļoti plaša jau četrus gadus. Daļa meža ir nocirsta sanitārajā kailcirtē. Ja priede ir atskujota 3–4 gadus pēc kārtas, koks iet bojā. Priežu audžu tiklapse ir bīstama tāpēc, ka tā zemē var gulēt līdz 100 gadiem. Grūti pateikt, kad kaitēklis izlidos. Šim kaitēklim nav dabisko ienaidnieku.

Vēl jāuzmanās no priežu lielā smecernieka. Tas ir jauno apmežojumu kaitēklis, kas maijā apgrauž iestādīto kociņu stumbriņus.

Slimības

Visā Latvijā priežu un egļu audzēs aktualitāte ir sakņu trupe. Pret to var cīnīties ar vairākiem līdzekļiem, piemēram, *Rotstop* izsmidzinot uz celma pēc cirša-

nas. Var izmantot arī karbamīdu (urīnvielu). Ar 3–4% šķidrums apstrādā celmus, veidojot nelabvēlīgu vidi sēņu sporu dīgšanai. Var izmantot arī LVMI „Silava” izstrādāto bioloģisko preparātu.

Ieteikums – bijušajās lauksaimniecības zemēs vispirms audzēt balttalksni, lai veidojas meža vide, tad stādīt egli. Egles nav ieteicams audzēt monokultūrā.

Alkšņu slimību izraisa sēne *Phytophthora alni*, kas Latvijā ir laboratoriski apstiprināta. Pēc ārējām pazīmēm tā ir līdzīga ozolu slimībai. Tā konstatēta gan melnalksnim, gan baltalksnim. Izplatās ar ūdeni, un to nevar ierobežot.

Priežu – apšu rūsū jeb galotņu griežēju izraisa sēne, kas bojā sānu zarus un galotni. Rūsū izplatās, ja blakus priedēm aug apse, kas ir starpsaimnieks un inficē priežu jaunaudzis. Pagājušajā gadā tā konstatēta visos mežos, skartas lielākas un mazākas jaunaudzis. Uz centrālā dzinuma sēne svaiģi stādītam priedes kociņam ir bīstama – nokalst galotne un stāds aiziet bojā.

Ošu slimība Latvijā un daļā Eiropas ir jau vairākus gadus, un joprojām nav īsti skaidrs, no kurienes tā cēlusies, zinātnieki to vēl pēta. Mežos sastopamas ošu audzes dažādās slimības stadijās, starp slimajiem ošiem ir arī veseli oši, kas jātaupa cerībā, ka tie atjaunosies izejoties.

Ja meža īpašniekiem ir kādas problēmas ar meža veselību, Oskars Zaļkalns aicina vērsties pie virsmežniecību speciālistiem.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

Foto: EFI

EIROPAS MEŽA KONSULTĀCIJU ORGANIZĀCIJAS VEIDOS KOPIĢU SADARBĪBAS TĪKLU

Janvāra beigās Vācijā, Bonnā, notika meža nozares konsultāciju organizāciju tikšanās „*Development of international cooperation in the field of forest advisory and extension*” (Starptautiskās sadarbības attīstīšana meža konsultāciju un apmācību jomā), ko organizēja Eiropas mežu institūts (*European Forest Institute – EFI*) sadarbībā ar Somijas meža centru (*Finnish Forest centre*).

Pasākumā piedalījās 29 dalībnieki – meža nozares organizāciju pārstāvji no Eiropas valstīm.

Lielā nozīme ir tieši privāto meža īpašnieku izglītošanai

Sākotnēji 2017. gadā tika veikta Eiropas meža nozares konsultāciju organizāciju aptauja – pētījums par to, kāda veida sadarbību valstis vēlētos izveidot starp Eiropas meža konsultāciju organizācijām. Pārstāvētās iestādes atzīmējušas, ka vēlas sadarboties un dalīties pieredzē konsultāciju un apmācību jomā, par meža informācijas apkopošanu, izmantošanu un attīstību, projektu ieviešanā meža konsultāciju un apmācību jomā, par sadarbību starptautiskos meža politikas procesos un citos svarīgos jautājumos.

Pirmajā tikšanās dienā tika diskutēts par sadarbības mērķi un tā nozīmi dažādu projektu realizēšanai gan meža politikas, ekosistēmas, vides un citos jautājumos.

Dalībniekiem tika stāstīts par meža politikas nozīmi un mežu stāvokli Eiropā. Eiropā 40,3% mežu ir privātie meži – līdz ar to liela nozīme ir tieši privāto meža īpašnieku izglītošanai un atbalsta sniegšanai tiem.

Pasākuma laikā bija iespēja uzzināt par citu valstu pieredzi meža nozarē, kā arī radās lielāka izpratne par to, kas notiek privāto mežu jomā katrā no šīm valstīm un kā tiek organizētas privāto meža īpašnieku konsultācijas un apmācība.

Lēmumu pieņemšana ar aplikācijas palīdzību

Otrajā dienā bija izbraukuma mācības mežā, kurās dalībnieki tika iepazīstināti ar Vācijas reģionālā meža departamenta darbību *Rhine-Sieg-Erft* teritorijā. Eiropas meža institūta pētnieks Andreass Šuks (*Andreas Schuck*) pasākuma dalībniekus iepazīstināja ar *Marteloscope* – izstrādātu rīku (izmantojot planšetes aplikāciju) meža īpašnieku, meža darbinieku un citu grupu apmācībām. *Marteloscope*

tika izveidots *Integrate+* projekta laikā, lai vērstu uzmanību uz „gudru meža apsaimniekošanu”. Vācijā, Polijā, Austrijā, Francijā, Šveicē izveidoti parauglaukumi, kuros meža īpašniekam ar aplikācijas palīdzību iespējams apgūt videi draudzīgu meža apsaimniekošanu – kā pieņemt lēmumu, kuri koki saudzējami meža bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un kuri piemēroti ciršanai.

Pasākuma noslēgumā tika rosinātas diskusijas par to, kā turpināt uzsāktu sadarbības tīkla uzturēšanu un ko iesaistīto valstu pārstāvētās organizācijas sagaida no šī pasākuma (projekta). Visi atzina, ka vēlas mācīties viens no otra, veidot kopīgus projektus, veicināt kopīgu izpratni, atbalstīt dabas aizsardzību un veicināt ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu. Tāpat tika rosināts veidot kopīgus projektus, zināšanu pārnesi, e–apmācību, divpusēju un daudzpusēju pieredzes apmaiņu.

Pašlaik turpinās darbs pie meža konsultāciju organizāciju tīkla izveides, tālākas sadarbības nodrošināšanas starp dažādām Eiropas institūcijām kopīgu projektu veidošanai un kopīgu mērķu saņemšanai. 🌿

Maija Birkena–Dzelzkalēja, MKPC

MEŽA ĪPAŠNIEKI PIEPRASA EFEKTĪVU ATBALSTU MEŽSAIMNIECĪBAI

Februāra nogalē Latvijas Meža īpašnieku biedrība rīkoja reģionālo meža īpašnieku biedrību un kooperatīvu pārstāvju tikšanos, lai kopīgi diskutētu par mežsaimniecības atbalsta pasākumiem pēc 2020. gada, apmainītos ar informāciju par biedrību un kooperatīvu attīstību 2017. gadā, plāniem šajā gadā un tālākā nākotnē.

Diskusijā par kopējo lauksaimniecības politiku un atbalstāmajām aktivitātēm plānošanas periodā pēc 2020. gada īpaši tika atzīmētas tādas aktivitātes kā jaunaudžu kopšana, atbalsts neproduktīvo audžu nomainīšanai un neizmantotās zemes apmežošanai. Diskusija

izvērtās par meliorācijas jautājumu, kas ir aktualizējies, ņemot vērā 2017. gada vasaras un rudens lietavas. Tāpat kā īpaši svarīgs tika uzsvērts jautājums par atbalstu stādāmā materiāla iegādei meža atjaunošanā.

Sanāksmes noslēguma daļā kopīgi tika identificēti galvenie šķēršļi veiksmīgākai mežsaimniecības attīstībai Latvijā. Meža īpašnieku vidū kā viens no galvenajiem šķēršļiem joprojām tiek minēta neadekvāta normatīvā vide, kas nav vērstā uz zemes izmantošanas efektivitātes veicināšanu. Attiecībā uz dabas aizsardzības prasībām – meža īpašnieki pozitīvi nevērtē represīvo jaunu

aprobežojumu uzlikšanu, t.i., tādu procesu, kad īpašnieka intereses netiek ņemtas vērā.

Meža īpašnieku organizāciju pārstāvji parakstīja vēstuli Ministru prezidentam un zemkopības ministram, kurā amatpersonas tiek aicinātas aktīvi aizstāvēt mežsaimniecības intereses sarunās par Latvijas pozīciju attiecībā uz Kopējo lauksaimniecības politiku pēc 2020. gada, kā arī iekļaut konkrētus mežsaimniecības atbalsta pasākumus Lauku attīstības plānā.

Ar plašāku informāciju par sanāksmē spriesto un vēstules saturu varat iepazīties interneta vietnē www.mezaipasnieki.lv. 🌿

RUMĀNIJAS PIEREDZE CEĻĀ UZ „ZALĀKU NĀKOTNI”

Latvijas Meža īpašnieku biedrība un Zemkopības ministrija kopš 2016. gada 1. aprīļa piedalās Eiropas Savienības starpreģionu sadarbības programmas *INTERREG EUROPE* projektā *BIO4ECO*.

Darba semināra tikšanās šoreiz notika Brašovā, Rumānijas septītajā lielākajā pilsētā. Ierasti semināri sastāv no divām daļām – pirmajā daļā semināru formā tiek sniegta informācija par valsti, tās tautsaimniecību, savukārt otrajā daļā dodamies izbraukumā, lai iepazītos ar projektiem, kas saistīti ar atjaunojamās enerģijas izmantošanu un saprātīgāku resursu izmantošanu.

Pieejamais resurss un pārstrāde

Rumānijā mežainums ir tikai 28%, kas ir pat mazāk nekā vidēji Eiropā, bet, neskatoties uz to, mežsaimniecībai tautsaimniecībā ir liela nozīme, jo kopējā meža zemes platība divas reizes lielāka nekā pie mums, Latvijā, proti, 6 miljoni hektāru, turklāt ar lielu potenciālu mazvērtīgu zemju apmežošanai. Līdzīgi kā mums, 48% meža ir valsts, 36% privāto īpašnieku, bet atlikušie 16% pašvaldību pārvaldībā. Kopumā valstī no viena hektāra koksni iegūst mazāk nekā Latvijā. Rumānijas valsts mežu apsaimniekotāja *Romsilva* ieguves apjomi ir līdzīgi kā Latvijā, taču ikgadējais koksnes pieaugums Rumānijas mežos ir gandrīz divas reizes lielāks, proti, 7,8 m³ uz hektāru.

Rumānijas mežsaimniecības un koksnes pārstrādes sektoram ir ļoti lielas attīstības iespējas, bet kavēkli ir zemā produktivitāte un nepietiekamā infrastruktūra. Lai cīnītos ar nelegālo mežizstrādi, 2015. un 2016. gadā tika veikti grozījumi meža nozari regulējošajos

Kā izejviela apkures katlos tiek izmantota koksnes miza, šķelda, skaidas, kā arī šķelda no kārkļu plantācijām

Foto: no LMIB arhīva

Vēsturiskā īpašuma Zabola īpašnieks Ārmins Mikes stāsta par dzimtas īpašumu un savu mūža projektu

Maizes ceptuve, kas aprīkota ar diviem 250 kW jaudīgiem apkures katliem, kuru galvenais mērķis ir maizes krāšņu darbināšana

Foto: no LMIB arhīva

normatīvajos aktos. Debates par jauno meža nozares regulējumu valdības un parlamenta līmenī radīja nedrošību industrijai, kā rezultātā tirgū radās iztrūkums pēc zāģbaļķiem. Protams, šāda nozares spiediena dēļ pieauga arī cenas, un cieta mēbeļu industrija. Tieši mēbeļu industrija ir tā, kas spēlē galveno lomu eksporta bilancē, sasniedzot 3,7% no kopējā Rumānijas eksporta.

Praktiskie piemēri

Darba semināra otrajā daļā apskatījām īstenotos projektus dabā. Projekta partnerus iepazīstināja ar vairākiem projektiem, kur apkurē tiek izmantota gan koksnes šķelda, gan skaidas. Dažos ciemos īpaši tiek strādāts ar vietējām kopienām, lai īstenotu konceptu „Viens ciems – viens megavats”. Galvenā motivācija šādu ciemu radīšanai ir nodrošināt stabilas biomasas piegādes, ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un radīt stabilas darbvietas vietējiem iedzīvotājiem, tajā pašā laikā kļūstot neatkarīgiem no ārējiem enerģijas ražotājiem.

Darba semināra ietvaros pirmais apskates objekts – ģimenes valdījumā esošs īpašums, kur pamatnodarbošanās ir tūrisms. Īpašums ir ļoti specifisks ar to, ka ģimene īpašumu apsaimnieko jau vairāk nekā 600 gadus, un tas sastāv no vairākām lielām ēkām, ko nepieciešams nodrošināt ar siltumenerģiju. Atgūstot īpašumu, īpašnieks pirms 10 gadiem sadarbībā ar vietējo ražotāju ierīkojis katlumāju ar jaudu 400 kW, kuras galvenais izejmateriāls ir šķelda, skaidas un drupināta koksne. Kopumā sešas lielas ēkas tiek apsildītas ar vienu apkures katlu, kura darbību uzrauga viens darbinieks. Kopumā ik gadu tiek patērēti 900 m³ biomasas (koksnes šķelda), lai gadā saražotu 900 MWh enerģijas.

Projekta vadošais partneris ir Katalonijas Meža zinātnes centrs, savukārt Latvijas Meža īpašnieku biedrība un Zemkopības ministrija ir projekta partneri no Latvijas.

Plašāk ar Rumānijā redzēto, iespaidiem un secinājumiem var iepazīties www.mezaipasniki.lv.

Latvijas Meža īpašnieku biedrība

Foto: no Reiņa Fjodorova arhīva

AR SAVAS ZEMES IZJŪTU SIRDĪ

Reinis ar draudzeni Ilzi (no kreisās) pēc eksāmena nokārtošanas Ērgļu arodvidusskolā, apgūstot mežsaimniecības pamatus

AUGOŠU KOKU CIRSMU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Lai gan iepriekšējā gada nogalē un šī gada sākumā laika apstākļi nebija piemēroti mežu izstrādei, līdz ar sala iestāšanos izsoļu portālā www.mezabirza.lv parādījās aktīvāka darbība. Gada pirmajos divos mēnešos veiksmīgi notikusi 31 izsole. Kopumā izsolēs šogad ir solīts 290 reizes.

Gada pirmajos divos mēnešos pārdotas cirsmas 120 ha platībā ar kopējo izcērtamo krāju 25 784 m³. Cirsmas pārdotas gandrīz par miljonus EUR, kopējai pārdošanas summai sasniedzot 949 450 EUR. Pateicoties izsolēm, pārdevēji ieguvuši par 76 800 EUR vairāk, nekā bija plānojuši, iesniedzot cirsmas Meža biržā.

Cirsmu cenu apskats gada pirmajos mēnešos

- Skuju koku cirsmu (skuju koki sastāvā vairāk par 70%) cenas svārstās no 36,40 līdz 58,45 EUR/m³, vidējā svērtā cena 50,18 EUR/m³, kas ir ievērojami augstāka nekā iepriekšējā gadā.
- Jaukto cirsmu (skuju koku īpatsvars 40–60%) cenu svārstība ļoti neliela – no 23,87 līdz 36,26 EUR/m³, vidējā svērtā cena 29,29 EUR/m³.
- Lapu koku cirsmām (valdošās sugas: bērzs, apse un melnalksnis) cenas svārstās no 23,35 līdz 34,65 EUR/m³, vidējā svērtā cena 27,67 EUR/m³.
- Baltalkšņa cirsmu cena 13,05 EUR/m³.
- Bērza cirsmas – 44,39 EUR/m³.

Dzēzija Gabrāne-Vidze, Mezabirza.lv

Viss sākās ar telefona zvanu 2010. gadā no Madonas mežniecības, ka Aronas pagasta īpašuma „Barnekalns” mežā ir lieli vēja postījumi. Meža īpašnieks **Reinis Fjodorovs** par to pastāstīja savam draugam Pēterim, kurš audzis mežinieku ģimenē, un abi griezās pēc padoma pie saviem vecākiem.

Pamazām veidojās izpratne

Mēs visi kopā devāmies uz Reiņa mežu, un tiešām – atklājās liela postaža: gandrīz 2 ha varenu eglu, bērzu, apšu guļēja gar zemi. Savukārt īpašuma otrā malā klājienā aplauztas un izgāztas 50-gadīgas egles. Lai saprastu nodarītā posta apmērus, kopīgi uzmērījām un aprēķinājām radušos zaudējumus. Tā pamazām veidojās saprašana, cik vērtīgs ir mežs.

Izstrādājot vējgāzi, Reinis bija pārsteigts par naudu, ko ieskaitīja meža īpašnieces – mātes Līgas Balodes kontā. Nokoptās platības bija jāapmežo, tika rakstīts Eiropas Savienības (ES) atbalsta projekts par dabas katastrofās iznīcinātās mežaudzes atjaunošanu, un tas guva atbalstu. Ar „Latvijas Valsts mežu” stādaudzētavā „Podiņi” izaudzētajām eglēm un bērziem viss tika atjaunots. Projektā ietvērām arī 2,1 ha par 30 gadiem vecākas baltalkšņu audzes – valdošās sugas nomaiņai. Bet mežizstrādātāji bija tik bezatbildīgi, ka nocirta visus izzīmētos atstājamos kokus, kas bija projekta nosacījums, un palika tikai obligāti atstājami – ekoloģiskie. Līdz ar to no projekta nācās atteikties un izcirtumu apmežot par saviem līdzekļiem.

Īstenoti vairāki projekti

2016. gadā tika īstenota ES fondu darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība” jauniešu garantijas fonda ietvaros – Meža darbi un tehnika. Ērgļu arodvidusskolā apgūstot mežsaimniecības pamatus, meža kopšanu un atjaunošanu, darba un vides aizsardzību, meža izstrādi un citas ar mežu saistītas zinības, Reinis ieguva motorzāģa operatora kvalifikāciju. Atlika iegādāties motorzāģi, un kopā ar draudzeni Ilzi katru brīvu brīdi varēja darboties savā īpašumā. Tika izkoptas jaunaudzēs 6 ha platībā.

Vectēva Ausekļa Baloža mantotais īpašums „Barnekalns” savus ziedu laikus piedzīvoja 20. gadsimta sākumā, kad uz Aronas upes uzceltās dzirnavas pārstrādāja aitu vilnu, iekoptajos laukos vilņojās labība, kūti mitinājās lopīņi. Padomju laikā tur gandrīz nekas nenotika, dzirnavas tika nopostītas, lauksaimniecības zeme aizauga. Apaugumu pēdējos gados „pieveica” snieglauze, sniegliece, jo leknajā lauksaimniecības zemē ņipri augušie bērzi, krietni izstīdējuši, nespēja pretoties sniega un ledus svaram. 2017. gadā tika uzrakstīts projekts lauksaimniecībā neizmantojams zemes apmežošanai 3 ha platībā, kur tiks iestādīta eglu un bērzu mistraudze.

Prieks par Reiņa Fjodorova darbošanos savā dzimtas īpašumā. Vēlētos, kaut vairāk būtu tādu pozitīvu jaunu cilvēku ar meža un dabas mīlestību, ar Dzimtenes, savas zemes izjūtu sirdī.

Biruta Nebare,

Biedrība „Vidzemes augstienes meži”

KAS JĀDARA PĒC PROJEKTA IESNIEGŠANAS

Sogad līdz 5. aprīlim varēja pieteikties atbalsta saņemšanai mežu kopšanai apakšpasākumā „Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanā”. Piektajā projektu pieņemšanas kārtā kopējais publiskais finansējums – 2,015 miljoni eiro.

Jāpārlicinās, vai projekts apstiprināts

Lauku atbalsta dienests (LAD) izvērtē iesniegtos projektus un pretendentiem nosūta lēmumus par projektu apstiprināšanu vai noraidīšanu. Ja atbalsta pretendents izmanto LAD Elektronisko pieteikšanās sistēmu (EPS), tad lēmumu par projekta apstiprināšanu paziņos elektroniski, nosūtot atbalsta pretendētājam paziņojumu uz e-pastu. EPS var pārlicināties par projekta statusu (vērtēšanā, apstiprināts, noraidīts). Pirms projekta realizēšanas ieteicams sagaidīt LAD informāciju, vai projekts tiešām ir apstiprināts, un tikai tad sākt to realizēt!

Praktiski padomi

Projektā paredzētās darbības var veikt pats atbalsta saņēmējs vai darbiņu uzticēt speciālistiem. Ja darbu uzticāt citiem, iesakām sekot līdzi darba kvalitātei. Piemēram, vai jaunaudze izkopta kvalitatīvi, atbilstoši MK noteikumiem, vai mežs iestādīts kvalitatīvi utt.

Plānojot aktivitātes, kas saistītas ar meža ieaudzēšanu vai atjaunošanu, kokaudzētavā laikus nepieciešams rezervēt atbilstošu stādāmo materiālu.

Pirms meža ieaudzēšanas ieteicams sagatavot augsni. Augsnes sagatavošana pirms meža stādīšanas samazinās zālaugu konkurenci, veicinās kociņu ieaugšanu, kā arī vēlāk atvieglos kopšanas darbus.

Pēc meža ieaudzēšanas vai atjaunošanas noteikti vajadzētu padomāt arī par jaunaudžu aizsardzības līdzekļiem tajās teritorijās, kurās ir liels meža dzīvnieku blīvums. Lai nesānā tā, ka atbalstu nevar saņemt, jo iestādīto mežu ir iznīcinājuši meža dzīvnieki.

Projekta īstenošanas termiņu var pagarināt

Ja kāda iemesla dēļ, piemēram, nav izdevies iegādāties piemērotu stādāmo materiālu, projektu nav iespējams realizēt plānā norādītā termiņā, šo termiņu var pagarināt. Termiņa pagarinājums jāaskaņo ar Valsts meža dienestu (VMD), rakstot iesniegumu ar lūgumu pagarināt termiņu. Vienlaikus mēneša laikā jāinformē LAD par izmaiņām *Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā*.

Termiņu var pagarināt maksimāli līdz 2022. gada rudenim, jo mežzinim vēl jāpaspēj pārbaudīt realizētais projekts dabā un LAD izmaksāt atbalstu. Piemēram, ja meža ieaudzēšanu plānojat veikt 2022. gada rudenī, jāņem vērā, ka nevarēsiet saņemt atbalstu par kopšanām.

Arī atjaunojamo vai ieaudzējamo koku sugu var mainīt. Ja kokaudzētavā nav pieejams attiecīgais stādāmā materiāls, ar kuru plānots ieaudzēt vai atjaunot mežaudzi, tad koku sugu var aizstāt ar citu sugu. Procedūra tāda pati kā ar termiņu pagarinājumu.

Pēc projekta realizēšanas jāiesniedz pārskats

Pēc projekta realizēšanas VMD jāiesniedz pārskats par projekta īstenošanas rezultātiem. Pārskata forma atrodama MK noteikumos Nr. 455 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un ES atbalsta pasākuma „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanu” 7. pielikums.

Pārskatam klāt jāpievieno platības skice. Platības uzmērīšanu var veikt gan pats zemes īpašnieks, gan arī pieaicinātie speciālisti. Ja tiek veiktas aktivitātes, kas

saistītas ar meža ieaudzēšanu un atjaunošanu, tad pārskatam klāt jāpievieno arī stādāmā materiāla izcelsmi un iegādi apliecinājošu dokumentu kopija, kuru saņemsi kokaudzētavā, iegādājoties stādus.

Pārskats jāsaņem VMD vienu eksemplāru nosūtīt atpakaļ atbalsta saņēmējam, bet otru – LAD, lai varētu izmaksāt atbalsta saņēmējam atbalstu par veiktajām darbībām. Tas nozīmē, ka atbalsta saņēmējam pašam uz LAD jāiet un nekādi citi dokumenti nav jāiesniedz!

Arī pēc projekta realizēšanas un pārskata iesniegšanas būtu ieteicams apskatīt projektā pieteiktās platības dabā un pārbaudīt, vai iestādītā vai atjaunotā mežaudze nav iznīkususi, meža dzīvnieki nav nodarījuši audzei bojājumus, jo piecus gadus pēc pasākumu plānā norādītā projektu īstenošanas beigu termiņa VMD ir tiesības veikt ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās mežaudzes pārbaudi dabā. Ja šo piecu gadu laikā būs konstatēta neatbilstība, atbalsta saņēmēja pienākums būs papildināt koku skaitu vismaz līdz minimālajam skaitam vai atmaksāt saņemto atbalstu.

Ieva Doniņa, MKPC Zemgales nodaļa

AICINĀM PAPILDINĀT ZINĀŠANAS PAR MEŽA APSAIMNIEKOŠANU

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina **meža īpašniekus, meža nozarē nodarbinātos speciālistus un medniekus** uz mācību kursiem visā Latvijā par mežu un ar to saistītām tēmām. Mežsaimniecības mācību kursus LAP 2014.–2020. gadam pasākuma „Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” ietvaros organizē Meža konsultāciju pakalpojumu centrs. Apmācības norisinās visā Latvijā.

Par tuvākajām mācībām un norises vietām varat uzzināt MKPC mājaslapā (www.mkpc.llkc.lv), sadaļā – Apmācības vai sazinoties ar MKPC nodaļu speciālistiem.

KO DARĪT, JA KOKAUDZĒTAVĀS STĀDI VAIRS NAV PIEEJAMI?

Iestājoties pavasarim, sākas aktīva meža stādīšanas sezona. Meža īpašniekiem, kas savlaicīgi stādus ir pasūtījuši kādā no kokaudzētavām, nekādu problēmu nevajadzētu būt. Tomēr var būt neparedzēti gadījumi, kad stādi nepieciešami papildināšanai, bet kokaudzētavā tie vairs nav pieejami. Ko darīt?

Var izmantot mežņus

Ja stādi nepieciešami meža atjaunošanai un mežaudzes atjaunošanas termiņš vēl nav pienācis, stādus var pasūtīt nākamajiem gadiem kādā no kokaudzētavām un stādīšanu atlikt.

Ja platība nav liela, var izmantot mežņus, kas iegūti savā īpašumā. Tomēr ar mežņiem atjaunota platība normatīvo aktu izpratnē būs dabisks apmežojums. Līdz ar to samazinās iespējas šo konkrēto jaunaudzi kādreiz kopt ar ES atbalsta finansējumu, jo projektiem, kuros kopšanai tiek pieteiktas stādītas jaunaudzes, vērtēšanā ir priekšroka salīdzinājumā ar dabiskas izcelsmes jaunaudzi. Pastāv iespēja arī mežņus noformēt kā stādāmo materiālu ar zināmu izcelsmi. Tie jāizrok un jāpārstāda ārpus meža esošajā pagaidu kokaudzētavā. Jāraksta lūgums Valsts meža dienestā (VMD) saskaņot stādāmā materiāla iegūvi un 30 dienas pēc ieguves pabeigšanas jāinformē VMD par iegūtā materiāla daudzumu.

Praktiski dabā bieži ir situācijas, kad mežņus nelielos daudzumos iespējams iegūt svešos īpašumos citās nemeža platībās (karjeros, zem elektrolīnijām, uz gāzes trasēm, grāvjos un to atbērtņēm, ceļu nodalījuma joslās un vēl citās platībās). Šajos gadījumos svarīgi būtu mežņu iegūvi saskaņot ar šīs zemes īpašnieku (valdītāju), lai ar savu darbību nenodarītu tam materiālos zaudējumus.

Šādi iegūtus mežņus gan nebūs iespējams reģistrēt VMD, tādēļ šādi atjaunotais stādītais mežs tiks reģistrēts tikai kā dabīgi atjaunojies. Tomēr tā ir laba iespēja pabeigt atjaunošanu nelielās platībās, kurās pietrūkst neliels stādu skaits – daži simti stādu. Tomēr jāņem vērā, ka šādi iegūti mežņi ieaug tikai ap 80% no iestādītā skaita, tādēļ jāstāda mazliet lielāks skaits. Ja stādi nav lieli un nav jāpārvieta tālu, stādīšanu iespējams veikt gandrīz visu veģetācijas sezonu.

Vai meža stādus var iegādāties arī citās valstīs?

Saprotams, vislabāk pirkt Latvijas kokaudzētavās piedāvātos koku stādījumus, kas audzēti no vietējās izcelsmes sēklām. Bet, ja stādu trūkuma dēļ tas nav iespējams, jāatceras, ka Latvijas klimatam būs piemēroti tikai pierobežas izcelsmju stādi, citu reģionu stādu izmantošana var būt riskanta.

Kokaudzētavā speciāli apstrādāti stādi pret smecerniekiem

Lai saņemtu atļauju materiāla ievēšanai, piegādātājs vismaz 30 dienas pirms plānotās darbības iesniedz VMD iesniegumu. Iesniegumā jānorāda plānotā ievadamā materiāla suga, izcelsme, veids, daudzums, ražotājs, izmantošanas mērķis, vieta, plānotais ievēšanas laiks un kravu skaits. Iesniegumam pievieno attiecīgās valsts atbildīgās institūcijas izsniegtu materiāla izcelsmi apstiprinoša dokumenta kopiju.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

KAITĒKĻU UN SLIMĪBU PROGNOZES ŠIM GADAM

LVMI „Silava” Meža kaitēkļu un slimību monitoringa 2017. gada pārskatā apkopoti rezultāti un izteiktas prognozes šim gadam.

1. Egļu astoņzobu mizgrauža lidošanas dinamika liecina par populācijas pieauguma samazinājumu Kurzemē pēc kāpuma iepriekšējā gadā. Masu savairošanās 2018. gadā nav sagaidāma.

2. Zemais ziemojošo kaitēkļu blīvums, kas konstatēts zemsēdē, liecina par to, ka 2018. gadā nav sagaidāmas savairošanās tādiem priežu kaitēkļiem kā priežu sprīžotājs, priežu pūcīte, priežu parastā zāglapsene, priežu sfings u.c. kaitēkļi, kuru daudzums tiek noteikts zemsēdzes kontrolē.

3. Egļu mūķenes populācija, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājusies par apmēram 17%. Lielākais vidēji vie-

nā feromonu slazdā noķertais tauriņu daudzums konstatēts Alūksnes parauglaukumā. Par kritisku tiek uzskatīti 200 tauriņi vienā feromonu slazdā, tāpēc šajā reģionā 2018. gadā īpaša uzmanība jāpievērš pieaugušu priežu un egļu audžu vainagu stāvoklim.

4. Salīdzinot ar 2016. gadu, gan egļu mūķenes, gan ozolu mūķenes populācija Kurzemes reģionā lapu koku audzēs nedaudz samazinājusies.

5. Iepriekšējos gados novērotās priežu rūsganās zāglapsenes savairošanās intensitāte Kurzemē nedaudz samazinās. Ventspils, Kuldīgas un Talsu novadā nepieciešams veikt priežu audžu apsekošanu, savlaicīgu sekundāro kaitēkļu svaigi invadēto priežu izvākšanu, īpaši degumos un to tuvumā, kā arī dobum-

perētāju putniem piemērotu putnu būru izvietošanu priežu audzēs.

6. Kurzemē Talsu apkaimē dažviet novērota ozolu tinēja izraisītā ozolu defoliācija. Jūnijā novērota vidēji stipra ozolu defoliācija, bet jau jūlijā koku vainagi atjaunojās un speciāli uzraudzības pasākumi nebūs nepieciešami.

7. Lielākais apdraudējums mežaudzēm Latvijā ir priežu audžu tiklapsesnes savairošanās Daugavpils apkaimē. Kā tika prognozēts, 2017. gada vasarā novērota ļoti intensīva tiklapsesnes lidošana. Vairāk bojātajās mežaudzēs rudenī novērota intensīva koku kalšana. 2018. gadā tiklapsesnes lidošana būs zema un priežu vainagi atjaunosies.

8. Vairākās vietās konstatēta bīstamā priežu kaitēkļa – galotņu sešzobu mizgrauža svaigi invadētas priedes (Jūrmalas, Ilūkstes un Liepājas tuvumā).

9. Talsu rajonā novēroti kalstoši ozoli ar aizdomām par akūto ozolu kalšanas slimību.

MELLEŅU RAKSTUROJUMS UN PĒTĪJUMI LATVIJĀ

Mellene ir koksains, daudzgadīgs, ilgi dzīvojošs meža zemsedzes sīkkrūms ar tumši zilām ogām.

Pētījumā atrastās vecākās mellenes (23 gadi) apstrādāts stumbra šķērsriezums vecuma noteikšanai.

Foto: Ivo Dinsbergs

Melleņu raksturojums

Mellenēm, tāpat kā lapu kokiem, rudenī mainās lapu krāsa, pirms tās tiek nomestas. Pēc Latvijā veiktajiem pētījumiem, var spriest, ka šajos apstākļos tās var sasniegt aptuveni 25 gadu vecumu, tomēr ārvalstīs augstkalnu apstākļos tiek sasniegts pat 100 gadu vecums. Galvenais vairošanās veids ir klonālā vairošanās. Līdz ar to pastāv iespēja, ka vairākus metrus lielu platību aizņem ģenētiski vienādi indivīdi. Melleņu krūmam ir iespējams izšķirt viengadīgo dzinumus (zaļš ar trīsstūrainu zaru šķautni) un vecākus zarus, kas ir pārkoksnējušies.

Pētījumi

Pašreiz Latvijā, LU Bioloģijas fakultātē un Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā „Silava”, ir realizēti daži pētījumi saistībā ar melleņu ekoloģiju un to parametriem (vecums, diametrs, augstums), kas noteikti melleņu stumbriem, tāpat arī to segums.

Kā viens no pētījumiem minams Lindas Robaltes maģistra darbs, kur trīs dažāda vecuma mežaudzēs (10, 70 un 120 gadi) ievākti melleņu krūma paraugi iepriekšminēto parametru noteikšanai un salīdzināšanai. Pētījuma rezultāti uzrādīja, ka visos mežaudzēs vecumos mellenes galvenokārt bija 11,6 – 23 cm augstumā, kas ir salīdzinoši zems rādītājs, jo mellene spēj sasniegt pat 90 cm augstumu. Bet

lielāku vecumu sasniegušā mežā (120 gadi) melleņu augstums ievērojami palielinājās – līdz pat 46 cm.

Lai noteiktu melleņu vecumu, ieguva griezumus no mellenes stumbra, iekrāsojot tos, un zem binokulāra skaitīja gadskārtas. Apsekotajās audzēs melleņu vecums bija 2–12 gadi, kur 120-gadīgajā mežaudzē bija sastopama visvecākā mellene. Noskaidrots, ka dažādie melleņu parametri ir savstarpēji saistīti, kas nozīmē to, ka, piemēram, vecāks melleņu krūms ir arī ar lielāku diametru un augstumu.

Apzināta vecākā mellene

Līdzīgu pētījumu bakalaura darba ietvaros veikusi Diāna Jansone. Pētījuma rezultātā apzināta līdz šim vecākā mellene (vecums 23 gadi, augstums 83 cm, diametrs 8,81 mm), paraugs atrasts Slieteres Nacionālā parka teritorijā. Pašreiz darba tēma tiek turpināta maģistra darbā, kur iepriekšminētie parametri salīdzināti vairākās mežaudzēs ar plašu vecuma diapazonu (no 13 līdz 257 gadiem). Secināts, ka, palielinoties mežaudzēs vecumam, sastopamas arī vecākas, diametrā un augstumā lielākas mellenes. Tomēr melleņu atjaunošanās veiksmīgāk noris jaunajās mežaudzēs (ap 50 gadu), un, mežaudzei nobriestot, atjaunošanās samazinās, to-

mēr palielinās to procentuālais segums. Šī darba ietvaros vecākais atrastais paraugs ir sasniedzis 18 gadus.

Kopumā no pētījumiem var secināt, ka: 1) melleņu parametri (augstums, diametrs un vecums) atšķiras starp dažāda vecuma mežaudzēm. Jaunaudzēs augošo melleņu parametri ir zemāki, tomēr mežaudzei kļūstot vecākai, melleņu struktūru parametru daudzveidība palielinās; 2) melleņu procentuālais segums (krūmu aizņemtā teritorija) palielinās, pieaugot mežaudzēs vecumam; 3) spriežot pēc jaunaudzēs augošo melleņu vecuma, tās sāk atjaunoties 10 gadu laikā pēc kailcirtes, tomēr līdz pilnīgai mētru atjaunošanai – līdz bagātīgam segumam var paiet vairāk nekā 100 gadu.

Lai izprastu parametru un faktoru mijiedarbību, vajadzīgs veikt papildu pētījumus. Tāpat būtiski novērtēt ogu ražības saistību ar šiem parametriem un novērtēt, kuras mežaudzēs ir vispiemērotākās efektīvai melleņu ražībai. Šādus pētījumus doktorantūras studiju ietvaros ir sākusi pētniece Agita Treimane, kura papildus pētīs arī brūklenes. Pētījumā tiks novērtēta mežsaimnieciskās darbības ietekme – melleņu un brūkleņu raža un sastopamība.

Linda Robalte, Diāna Jansone,
LVMI Silava

MEŽA DIENĀM ŠOGAD

Meža dienas ir tradīcija, kas atjaunota no Latvijas brīvvalsts laikiem, un šogad tām būs jau 90. gadadiena.

Sākums Latvijas brīvvalsts laikā

Pirmo Meža dienu idejas autors un aizsācējs ir mežkopis Pēteris Purviņš (1895–1966). Pēc viņa iniciatīvas 1928. gadā 15. februārī notika Meža darbinieku biedrības Varakļānu nodaļas valdes sēde, kurā tika pārrunāta Meža dienu rīkošana Varakļānos.

Pirmajā pasākumā 1928. gada 12. maijā Varakļānos tika ierīkots pilsētas bulvāris un sagatavoti stādījumi pilsētas parkam rudenī. Pasākums tika atspoguļots žurnāla „Meža dzīve” jūnija–jūlija numurā. Rakstā P. Purviņš aicināja visus meža kopējus, sargātājus un mīļotājus ziedot kaut vienu dienu gadā, lai iestādītu kokus parkos, bulvāros un alejās. Viņš arī ierosināja šajā dienā lasīt referātus par mežu un rīkot ekskursijas, tā aizsākot jaunu tradīciju, kas guva plašu atsaucību. Meža dienu ierosme nāca no vietējiem mežu darbiniekiem bez Meža departamenta rīkojuma.

Trīsdesmitajos gados Meža dienu organizēšanu pārņēma Mežkopju savienības biedru pilnsapulce, kas nolēma 1930. gada pavasarī sarīkot Meža dienas visā Latvijā. Katrā pagastā un pilsētā tika izveidota Meža dienu komisija, kurā darbojās vietējais mežkopis, pagasta valdes pārstāvis, skolotājs, agronoms, dārzkopis, aizsargi un skolu jaunatne. Katrai mežniecībai par brīvu izsniedza mežņēģus, stādus un sēklas, kā arī 20 latus nepieciešamo izdevumu segšanai. Pēc Meža dienām komitejai tika iesūtīti īsi pārskati.

Meža dienu pasākumi ar katru gadu kļuva vērienīgāki un izvērtās par valsts mēroga pasākumiem. Dažādos Latvijas novados notika daudz dažādu pasākumu, sākot no praktiskām meža sēšanas, stādīšanas, aleju un apstādījumu ierīkošanas talkām un beidzot ar saviesīgiem pasākumiem – ekskursijām, priekšlasījumiem un sarīkojumiem. Vēlāk Meža dienas pārgāja politiskos pasākumos. 1936. gadā Meža dienu laikā Valsts prezidents un valdības locekļi vairākās vietās piedalījās tur rīkotajās Meža dienās.

Aicinājums uz Meža dienām bija arī 1940. gadā, taču, mainoties varai, paveiktais vairs netika apkopots un publi-

Meža dienu pasākums Balvos pie Bokovas skolas 1933. gads

1996. gadā tika uzsākta Latvijas un Lietuvas robežas apstādīšana ar ozoliem

Jūrmalas virsmežniecības darbinieki Nāves salas sakopšanas talkā 2001. gadā

AD - 90!

Trīsdesmitajos gados Meža dienu pasākumi bija vērienīgi

cēts, jo mežsaimniecības izdevumi faktiski beidza pastāvēt.

Meža dienu ierasto norisi pārtrauca karš. Bēgļu vilnis no Latvijas aiznesa sev līdzī daudzus no tiem, kuri bija tiešie Meža dienu organizētāji. Taču iedibinātā tradīcija – stādīt un kopt kokus, izdaiļot, apstādīt nozīmīgas vietas un savas mājas vietas apkārtni – saglabājās.

Meža dienas atjaunoja

Drīz pēc kara Meža dienas atjaunoja. Ar Latvijas PSR Ministru padomes 1949. gada rīkojumu tika izveidota centrālā komisija 17 cilvēku sastāvā. Kā galveno Meža dienu uzdevumu noteica: „Ikvienam pilsonim jāveicina koku audzēšana, jo Dzimtenei vajadzīgi arvien lielāki kokmateriālu daudzumi.” Ik gadu Ministru padome izdeva instrukciju Meža dienu sarīkošanai, kurā sīki norādīja darāmo.

1989. gada 11. jūnijā tika atjaunota Latvijas Meža darbinieku biedrība. Līdz ar biedrību atdzīvojās atmiņas par Meža dienām. 1994. gadā pirmo reizi izskanēja Latvijas Meža darbinieku biedrības aicinājums piedalīties Meža dienu darbos valsts mērogā. Meža dienu tradīcija sāka pamazām atjaunoties.

2000. gadā Meža darbinieku biedrības darbības apsīka, un Meža dienu organizēšanā tā vairs aktīvi neiesaistījās. Meža dienu organizēšanā piedalījās meža nozares institūcijas, lai veicinātu ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu, meža īpašnieku uzmanību pievēršot nocirsto meža platību atjaunošanai un meža ieaudzēšanai.

Sākot no 2002. gada, Meža dienas sāk koordinēt Zemkopības ministrija. Meža nozares institūcijām vienojoties, tiek nodefinēti kopēji uzdevumi. Meža dienu patrons ir Valsts Prezidents. Zemkopības ministrija apkopo informāciju par plānotiem pasākumiem un Meža dienās paveikto. Informācija par meža dienām pieejama ZM mājas lapā www.zm.gov.lv Meža nozare

Sarmīte Grundšteine, MKPC

MEŽA DIENU PASĀKUMI ŠOGAD

Šogad, Meža dienu jubilejas gadā, pasākumi notiks plaši visā Latvijā ar devīzi: „Iepazīsties – mežs!”

Meža nozares institūcijas un pašvaldības organizēs daudz dažādus pasākumus, sākot no teritorijas sakopšanas un apzaļumošanas talkām, izglītojošiem semināriem un pasākumiem skolu jaunatnei un beidzot ar vērienīgiem pasākumiem. Pavasarī plānoti trīs lielākie pasākumi.

Meža ABC Kuldīgā

Meža nozares Dziesmu un deju svētki jeb pasākums „Meža ABC” ar devīzi: „Meža nozare – Latvijai!” notiks 10.–12. maijā. Šogad 50 meža pieturās, interaktīvi darbojoties un pildot praktiskus uzdevumus, būs iespēja iepazīties ar pilnu meža audzēšanas ciklu. Tāpat būs iespēja kopā stādīt ozolu audzi, būs tehnikas demonstrējumi, koku mīlestības stunda kopā ar mežkopi Aiju Zviedri, pastaiga pa koku galotnēm kopā ar kokkopjiem – arboristiem un vēl daudz kas cits interesants.

10.–11. maijā pasākums paredzēts tikai skolu klasēm, kas pieteicās iepriekš un ir saņēmušas apstiprinājumu dalībai tajā. Savukārt 12. maijā tiks gaidītas ģimenes un visi interesenti! Pasākuma organizatore Sigita Vaivade aicina: „Ja vēlaties saviem bērniem uzdāvināt laimīgāko dienu mūžā – jums jābūt pasākumā „Meža ABC”! Tiekamies 12. maijā Struņķukrogā, Padures pagastā, Kuldīgas novadā!”

Vairāk par pasākumu var uzzināt: www.mezakonsultants.lv.

Latvijas Meža dienas Tērvetē

Katru gadu AS „Latvijas Valsts meži” aicina skolēnus un citus dabas draugus piedalīties gadskārtējos Meža dienu pasākumos visā Latvijā. Šogad meža draugiem būs iespēja apmeklēt pirmo Baltijā lielāko meža izziņas pasākumu „Latvijas Meža dienas”, kas 25. un 26. maijā norisināsies „Latvijas Valsts mežu” dabas parkā Tērvetē, tā jaunākajā daļā – Kurba da zemē no plkst. 10 līdz 17.

Pasākuma laikā būs iespējams atklāt, kā no mazas sēklas top mežs, aplūkot, kā darbojas meža tehnika, un, protams, piedalīties daudzveidīgās aktivitātēs vairāk nekā 30 meža izziņas pieturās! Pasākumā vienkopus pulcēsies dažādas ar mežu un dabu saistītas organizācijas. Skolām vēlams iepriekš pieteikties, līdz 20. aprīlim aizpildot anketu mājaslapā: lvm.lv, lai saņemtu papildu izglītojošus materiālus un transporta shēmu.

„Meži ienāk Jelgavā”

LLU Meža fakultāte aicina skolēnus un interesentus 18. aprīlī apmeklēt Meža dienu pasākumu Jelgavā, Akadēmijas ielā 11, Meža fakultātei piegulošajā teritorijā, kur vienkopus pulcēsies meža nozares pārstāvji, būs tehnikas demonstrējumi un izzinošas lekcijas. Plašāka informācija: llu.mf.lv.

Informāciju par visiem šogad plānotajiem pasākumiem apkopojusi Zemkopības ministrija, un interesentiem tā pieejama mājaslapā: zm.gov.lv sadaļā – Meža nozare, Meža dienas.

ĪSLANDES ĶĒRPIS

Pēc garās ziemas visi gaida pavasari, lai uzņemtu jaunas vitamīnu devas. Staigājot pa mežu un vērojot, kā daba mostas, jācenšas nesamīt Īslandes ķēрпи, kas ārstnieciskiem nolūkiem lietojams visa gada garumā.

Īslandes ķērpis (*Cetraria Islandica*) ir līdz 12 cm augsts krūmveida ķērpis ar zariņiem daivām. Daivu virspuse olīvbrūna vai brūngani pelēka, apakšpuse bāli pelēka. Apakšdaļā laponis bieži iesarkans.

Uz balteno ķērpju un zaļgano sūnu fona Īslandes ķērpis izskatās vairāk zaļš, tam ir rupji „ragi”, tāpēc tautā to bieži sauc par briežu sūnu. Vēl viena raksturīga pazīme – šo ķēрпи izvelkot no sūnām, redz, ka tam ir sarkana kājiņa.

Tautas medicīnā ķērpis pazīstams ar tādiem nosaukumiem kā plaušu ķērpis vai drudža ķērpis. To lieto ēstgribas un

gremošanas veicināšanai, pret klepu un gremošanas orgānu iekaisumiem, arī kā vispārēju spēcinošu līdzekli pie plaušu tuberkulozes, garā klepus un bronhiālās astmas. Tas ir viens no spēcīgākajiem dabas antibiotiķiem.

Lietošana

Īslandes ķērpja tēja ir rekomendējama saaukstēšanās un gripas gadījumos, ko pavada klepus. Tēja ir rūgta, tādēļ iesaka vispirms ķēрпи pamērcēt aukstā ūdenī un tikai pēc tam pagatavot tēju. Tēju var saldināt ar medu, kas dos papildu iedarbību un uzlabos garšu.

Pagatavošana: 1 ēdamkaroti drogas aplot ar verdošu ūdeni (200 ml), nosegt, ļaut ievilkties 10 minūtes. Sa-

stāvs: Īslandes ķērpja lapoņi 25 g.

Tēju ieteicams lietot nelielos daudzumos!

Ja Īslandes ķēрпи izžāvē un samal, ar iegūto pulveri var ārstēt strutainas brūces. To pagatavo, ņemot 1 tējkaroti sasmalcināta lapoņa uz glāzi auksta ūdens, un karsē, līdz ūdens sāk vārīties, tad vāra vēl 2–3 minūtes. Izdzer dienas laikā pa malciņam ik pēc 3 stundām.

Interesanti fakti:

Ziemeļos Īslandes ķērpjus lieto kā ziemeļbriežu barību;

Patiesībā Īslandes ķērpis nemaz nav ķērpis. Agrāk par ķērpjiem sauca visus augus, kas pēc tādiem izskatījās. Patiesībā tā ir noteikta veida sēnītes un aļģes pastāvīga simbioze ar ķērpjiem.

2018. GADA DABAS SIMBOLI

Kā katru gadu, arī šoreiz ir izvirzīti dabas simboli, kuriem gada garumā tiek pievērsta pastiprināta uzmanība. Ikviens no mums var dot savu ieguldījumu, piemēram, iestādot savu ozolu birzi, uzmeklējot, apkopjot vai ziņojot par kādu dižkoku. Varbūt tieši šogad atradīsiet laiku sniegt informāciju *Dabas datiem* par pirmo redzēto tauriņu vai skolā īpašu vērību pievērsīsiet vāveres paradumu izpētei. Mēs katrs varam piedalīties!

Gada koks – ozols!

Ozols – koks ar visgarāko mūžu Latvijas teritorijā! Bez tam ozols ir viens no Latvijas dabas pamatsimboliem. Latvija lepojas ar resnāko ozolu Baltijas valstīs – Kaives dižozolu, kura apkārtmērs ir 10,56 m. Pamēģiniet izveidot šādu apli no virves un noskaidrojiet, cik cilvēku var ietilpt šādā aplī! Izvērtējiet, kurš no ozoliem jūsu īpašumā izaugs par dižkoku?

Gada dzīvnieks – vāvere

Gada dzīvnieku vienmēr izvirza Dabas muzeja pārstāvji, taču šoreiz šī izvēle tika uzticēta Latvijas iedzīvotājiem. Sīvā konkurencē ar ezi par šī gada simbolu ir izvirzīta vāvere. Vāvere tulkojumā no grieķu valodas nozīmē „parastais, kas sēž savas astes ēnā”. Ja vēlaties, lai jūsu apkārtnē dzīvotu vāveres, jums jāparūpējas par atbilstošu nodrošinājumu. Vāveres barībai vajadzēs ozolziļes, riekstus vai čiekurus, un midzeņa vietu, kur mitināties. Tās var atrasties koku dobumos vai putnu būros. Ja dobumi nav pieejami, vāveres veido bumbveida midzeņus no koku zariņiem, ķērpjiem un sausām lapām. Vai jūsu apkārtnē dzīvo vāveres?

Gada putns – pļavu tilbīte

Kāpēc tieši šis? Varbūt koši sarkano kāju un knābja dēļ? Tie savu košo krāsu saglabā tikai vasaras periodā. Pļavu tilbīte ir sloku dzimtas pļavu bridējputns, kura priekšteči dzīvojuši arī pirms 5–6 miljoniem gadu. Pļavu tilbītes dzīvotne ir mitrās pļavas gan pie saldūdens, gan jūras tuvumā, kur augšnes virskārtā ar garo knābi var atrast visādas ēdamas radības. Sociāli putni – mēdz dzīvot baros pat ap 100 putnu. Ligzdojot veido monogāmus pārus, un par perēšanu un bērnu audzināšanu rūpējas abi vecāki. Šī brīža aktualitāte ir 30% īpatņu samazinājums pēdējos 10 gados. Tāpēc *Dabas dati* lūdz ziņot par katru redzēto pļavu tilbīti.

Gada kukainis – jāņogu raibenis

► 16. lpp.

STARPTAUTISKA MEDĪBU IZSTĀDE VĀCIJĀ

Sogad februārī Dortmundē (Vācija) notika Eiropā lielākā medībām un makšķerēšanai veltītā izstāde „Jagd und Hund” (Medības un suns). Līdzās medību lietām, aksesuāriem, automašīnām, modes skatēm un staltbriežu piebaurošanas konkursam bija arī medību suņu paraugdemonstrējumi. Ar iespaidiem par izstādē redzēto dalījās **Juris Šaiters**.

Šogad izstādē ekspozīcija daudz vairāk bija izvietota stendos. Izstādē bija pārstāvētas arī vairākas mednieku skolas. Vācijā tajās jāmācās viens gads un pēc tam jākāro eksāmens ar praktisko daļu, līdzīgi kā pie mums autoskolā eksāmenu pieņem inspektors, uzmanību pievēršot drošībai medībās, piemēram, kā pareizi šķērsot grāvi ar ieroci.

Liela vēriba veltīta medību aprīkojumam un infrastruktūras elementiem – torņiem. Plašs un daudzveidīgs piedāvājums, sākot no vienkāršiem koka torņiem un beidzot ar metāla pārvietojamiem, saliekamas konstrukcijas uzmontētiem uz dažādu modeļu automašīnām. Daudz domāts par komfortu un konstrukciju drošību. Torņi izgatavoti no mūsdienīgiem materiāliem, iztapsēti un aprīkoti ar ērtiem sēdekļiem un pat saliekamo gultu mednieku ērtībai. Arī mūsu medniekiem labāk noderētu vieglas konstrukcijas pārvietojamie medību torņi.

Izstādē bija apskatāmi dažādi taksidermijas paraugi, mākslas priekšmeti un rotaslietas. Šogad īpaša vēriba veltīta mežacūkām, iespējams, tas saistīts ar Āfrikas

Šogad populāri darinājumi ar meža cūkām

Piedāvājumā automašīna ar saliekamo medību torņi

Labiekārtots medību torņis

Saliekams vieglas konstrukcijas medību torņis medniecēm

cūku mēri. Izstādē bija arī prasmīgo roku stends, kur varēja iegādāties dažādas sagataves, no kurām pats var izgatavot, piemēram, savu medību nazi. Plašs bija dažādu

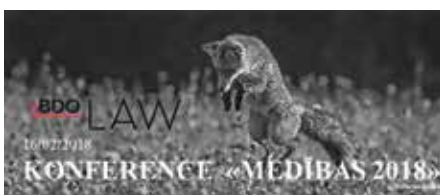
medību gaļas produktu piedāvājums.

Izstāde bija plaši apmeklēta – daudz interesentu ne tikai no Vācijas, bet arī no citām valstīm.

KONFERENCE „MEDĪBAS 2018”

Jau otro gadu pēc kārtas zvērīnātu advokātu birojs „BDO Law” un finanšu konsultāciju birojs „BDO Latvia” sadarbībā ar medību nozares organizācijām rīko medību konferenci. Tās mērķis ir vienkopus pulcināt nozares profesionāļus no visas Latvijas, organizāciju un valsts iestāžu pārstāvjus, lai identificētu nozarē esošās problēmas, rosinātu diskusiju un rastu potenciālos problēmu risinājumus, kā arī veicinātu sabiedrības izpratni par medību patieso nozīmi tautsaimniecībā un dabas aizsardzībā.

Konferencē tika apskatītas tādas tēmas kā medību loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, medību resursu administrēšana, medību un noteiktu tautsaimniecības nozaru mijiedarbība, pareizas finanšu uzskaites nozīme medību saimniecībā, mūsdienu medniekiem izvir-

zāmās kvalifikācijas un ētikas prasības, mednieku, sabiedrības un dabas aizsardzības organizāciju mijiedarbība.

Zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, uzrunājot konferences dalībniekus, uzsvēra: „Civilizētā pasaulē medības sen vairs nav izklaide, bet gan viens no vides apsaimniekošanas paņēmieniem. Ar medībām tiek regulētas un stabilā lielumā uzturētas medījamo dzīvnieku populācijas, veicināta ekoloģiskā stabilitāte, bioloģiskā daudzveidība un dota iespēja pastāvēt saistītām nozarēm.”

Haralds Barviks, Latvijas mednieku asociācijas valdes priekšsēdētājs: „Pagājušā gada konference bija labs aizsākums, šogad tā ir kļuvusi vēl pilnvērtīgāka, labāk organizēta. Tajā var smelties jaunas atziņas, konsultēties ar kolēģiem, padomāt par risinājumiem.”

Jānis Baumanis, Latvijas mednieku savienības valdes priekšsēdētājs, konferenci vērtē pozitīvi: „Svarīgi, ka katru gadu ir kāda cita aktuāla tēma, kuru izdodas „iekustināt”, lai notiktu darbs pie sakārtošanas. Šajā gadā vairāk uzsvars tika likts uz mednieka tēlu, mednieku attiecībām ar sabiedrību un pašu mednieku rīcību. Medniekiem tas liks padomāt par šiem jautājumiem.”

Konferences ierakstu var noskatīties: www.latma.lv jeb www.lsm.org.lv, meklēt pie aktualitātēm.

◀ **14. lpp.**

Dienas taurenis ar visizrobotākajām spārnu malām. Par gada simbolu izvēlēts, jo zem spārnēm ir īpatnējs C (romiešu 100) veida baltums. To kāpuru iecienītākā barība – apiņi! Īpatnēji ar to, ka pārziemo kā taureņi. Tie sāk lidot, kad gaisa temperatūra sasniedz +10°, tāpēc šos taureņus pavasarī redzam vienus no pirmajiem. Ir ticējums: ja pavasarī pirmo redz jāņogu raibeni – gaidāma raiba vasara!

Gada bezmugurkaulnieks – simtkājis

Šī izvēle šķiet pati par sevi saprotama Latvijas simtgadē! Simtkājiem ir no 30 līdz pat vairākiem simtiem eņķāju. Jau nosaukums norāda, ka kāju ir daudz. Simtkājis ir plēsējs, un tam ir indes dziedzeri. Vairošanās procesā dāmām nav nekāda tiešā kontakta ar kungiem. Kungi kaut kur atstāj vīrišķās šūnas, un mātītes, iedamas pastaigā, tās savāc. Simtkāji iesaistās barības ķēdē, barojot zirneklus, ķirzakas, putnus, ežus... Latvijā sastopamas 13 sugas.

Gada augs – madaras

Izvēlētas kā vienas no tautasdziesmās visbiežāk pieminētajām jāņuzālēm, bez kurām nav iedomājami Līgo svētki. Latvijā atrodamas 17 madaru sugas. Madaru zinātniskais nosaukums *Galium* cēlies no grieķu vārda „gala”, kas nozīmē piens, jo madaras izmantotas siera recināšanai. Saimnieciski madaras tiek izmantotas dzijas krāsošanai, iegūstot oranži dzeltenos un sarkanīgos toņus. Madaras izmanto arī kā ārstniecības augus, lieto vannām un peldēm, jo tām piemīt nomierinošas īpašības un tās veicina ādas atjaunošanos. Auga nosaukums angļu valodā – *Bedstraw* norāda uz šī auga izmantošanas iespējām siena matraču un spilvenu pagatavošanā, jo vairākām madaru sugām bez ārstnieciskajām īpašībām ir arī izteikta kumarīna jeb sienam raksturīgā smarža.

Gada sēne – milzu apaļpūpēdis

Sēne kā jau uz svētkiem – balta! Viens augļķermenis saražo ap 5–6 miljardus sporu. Ja visas sporas uzdīgtu, viena pūpēja pēcnācēji pārklātu visu zemi! Var sasniegt svaru līdz 10 kg. Jauni apaļpūpēži ir ēdami, veselīgi un vērtīgi – kamēr vien iekšpusē balti. Tos var griezt šķēlēs vai gabaliņos un cept uz pannas vai grila, pagatavot garšīgas karbonādes vai žāvēt. Milzu apaļpūpēdis ir vientuļnieks, varat atrast tikai vienu eksemplāru. Tas izvēlas barības vielām bagātu augsni, atrodams jauktos vai lapu koku mežos, kā arī mitrās gravās un, protams, labi koptos dārzos. Brieduma laiks – no jūnija līdz septembrim. Attēls – dabasdati.lv

Gada sūna – zilganā baltsamtīte

Dabisku mežu indikatorkoka. Auga nosaukums un izskats norāda uz šīs sūnas īpatnību – tās lapās nav hlorofila saturošu šūnu. Atrodama skuju koku mežos un purvos. Aug ciņos – jo lielāks ciniņš, jo ilgāk augusi sūna. Var sasniegt pat 50 cm augstus ciņus. Dienvidzīrijā šo sūnu lieto spilvenu un matraču pildīšanai. Latvijā pārsvarā izmanto floristikas darbos. Aizsargājama, jo reta! Īpaši reti sastopama Austrumlatvijā. Tāpēc, ja redzat, – ziņojiet dabasdati.lv. Attēls – dabasdati.lv

Danuta Kiopa,
MKPC AC Pakalniēši

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Liepāja	Līva Tukiša	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Jānis Dzalts	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Ludvigs Karvelis	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Kārlis Folkmanis	28692818
Iecava	Agris Kauliņš	26498315
Aizkraukle	Jekaterīna Blaua	26534704
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Jelgava	Ieva Doniņa	26352648
Dobeles	Ieva Doniņa	26352648
Gulbene	Ginta Ābeltiņa	26117578
Kuldīga	Valdis Usne	26438175
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426
Apmācību centrs "Pakalniēši"	Danuta Kiopa	26141853

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs,
Izdevumu iespiešanai sagatavoja Sarmīte Grundšteine,
tālr. 63050477, mob. 29133563

Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV-3018

